

		NORM (op basis van versie 3.0)	INTERPRETATIE DOCUMENT (versie 3.0)
1	Inleiding	Begripsbepalingen	
	Agrariër	De persoon die ingevolge art. 6.6, sub d, Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biociden houder is van een geldige licentie voor het “beheersen van knaagdieren door een agrarische ondernemer op het eigen bedrijf” en op het eigen agrarisch bedrijf werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing verricht.	
	Agrarisch bedrijf	Een agrarische onderneming die beroepsmatig op het eigen bedrijf werkzaamheden verricht op het gebied van plaagdierbeheersing en gecertificeerd is voor het handboek “beheersing van rattenpopulatie om gebouwen en voedselopslagplaatsen”.	
	Bewijs van Vakbekwaamheid	Conform de Wet (thans artikel 71, tweede en vierde lid) en Besluit (thans artikel 17a) gewasbeschermingsmiddelen en biociden wordt een bewijs van vakbekwaamheid verstrekt aan de persoon die voldoet aan bij regeling van Onze Minister te stellen voorwaarden inzake, onder andere ‘het afweren of bestrijden van een dierplaag’.	
	Biociden	Biociden als bedoeld in thans artikel 3, eerste lid onder a, van verordening (EU) Nr. 528/2012. “— alle stoffen of mengsels die, in de vorm waarin zij aan de gebruiker worden geleverd, uit een of meer werkzame stoffen bestaan dan wel die stoffen bevatten of genereren, met als doel een schadelijk organisme te vernietigen, af te schrikken, onschadelijk te maken, de	

		effecten daarvan te voorkomen of op een andere dan louter fysieke of mechanische wijze te bestrijden; — alle stoffen of mengsels die worden gegenereerd door stoffen of mengsels die zelf niet vallen onder het eerste streepje, en die gebruikt worden met als doel een schadelijk organisme te vernietigen, af te schrikken, onschadelijk te maken, de effecten daarvan te voorkomen of op een andere dan louter fysieke of mechanische wijze te bestrijden.”	
	Gebouw	Gebouw als bedoeld in thans artikel 1, lid 1, sub c, Woningwet: “Bouwwerk dat een voor mensen toegankelijke overdekte geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt; Het treffen van maatregelen binnen gebouwen wordt niet beheerst door dit certificatieschema.”	
	IPM	Integrated Pest Management; de grondbeginselen van geïntegreerde plaagdierbeheersing, zoals nader toegelicht in bijlage 1.	
	Opdrachtgever	De rechtspersoon of natuurlijk persoon die een professioneel bedrijf opdracht heeft gegeven tot het verrichten van werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing.	
	Om een gebouw en voedselopslaglocatie	In de directe omgeving van een gebouw (zie definitie) of voedselopslagplaatsen (zie definitie) waarbij de motivatie van het gebruik van IPM (zie definitie) ter beheersing van rattenpopulaties is vastgelegd in het Plan van Aanpak (zie artikel 7.1).	

	Personeelsbestand	Het aantal personeelsleden, dat in het bezit is van een geldig vakbekwaamheidsbewijs voor het uitvoeren van werkzaamheden ter beheersing van plaagdieren.	Als een bedrijf incidenteel gebruik maakt van personeel, voorzien van een geldig vakbekwaamheidsbewijs, op basis van uurvergoeding, tellen deze mee in het bepalen van het aantal personeelsleden in een personeelsbestand.
	Professional	Een natuurlijk persoon die beschikt over een geldig vakbekwaamheidsbewijs in de zin van art. 17a, lid 1, sub c, Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden ter beheersing van plaagdieren en daarnaast de opleiding IPM buitengebruik heeft gevolgd en met goed gevolg heeft deelgenomen aan het examen.	Met goed gevolg hebben deelgenomen aan een examen waarin de kennis over het handboek 'beheersing van rattenpopulaties om gebouwen en voedselopslagplaatsen' is getoetst kan aantoonbaar worden gemaakt door een IPM-certificaat/bewijs van vakbekwaamheid van de erkende instituten EVM, CPMV of Bureau Erkenningen. De opleiding IPM buitengebruik geldt tot 1-1-2017, daarna is het onderdeel van de opleiding en staat het in de eindtermen omschreven, dan hoeft het niet expliciet te worden vermeld. Specifiek voor agrariërs wordt de opleiding IPM buitengebruik aangeboden in de vorm van een cursus KBA-GB. Degene die de rodenticiden toepast dient met goed gevolg een cursus en examen KBA-GB te hebben afgelegd. Diverse opleiders, zoals: SPA groep , KAD en Bureau Erkenningen bieden cursussen ter invulling van de opleiding IPM buitengebruik aan.
	Professioneel bedrijf	Bedrijven/instanties die werkzaamheden verrichten op het gebied van plaagdierbeheersing en gecertificeerd zijn conform het onderhavige certificatieschema.	
	Plaagdierbeheersing	Alle werkzaamheden die verband houden met de wering en bestrijding van plaagdieren.	

	Rattenpopulaties	Met rattenpopulaties worden alle rattensoorten bedoeld, waaronder de bruine rat (<i>Rattus norvegicus</i>) en de zwarte rat (<i>Rattus rattus</i>).	
	Voedselopslagplaatsen	Plaatsen die zich niet in en om een gebouw bevinden en waar voor ratten aantrekkelijke voedselbronnen langdurig worden opgeslagen, zoals opslagplaatsen voor veevoer in afgedekte voerkUILen.	
1.1	Toepassingsgebied	<p>Het certificatieschema is van toepassing op:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) een professioneel bedrijf en een agrarisch bedrijf als gedefinieerd in hoofdstuk 1. b) maatregelen gericht op de beheersing van rattenpopulaties om gebouwen en voedselopslagplaatsen. c) bedrijven die professioneel werkzaamheden verrichten op het gebied van plaagdiermanagement. <p>Het certificatieschema is expliciet niet van toepassing op:</p> <ul style="list-style-type: none"> d) het treffen van maatregelen ter beheersing van rattenpopulaties binnen gebouwen; e) het treffen van maatregelen ter beheersing van rattenpopulaties door personen die niet als professional worden aangemerkt; f) het treffen van maatregelen ter beheersing van andere plaagdieren dan ratten; g) werkzaamheden op het gebied van gewasbescherming; h) reguliere schoonmaakwerkzaamheden die niet zijn gericht op het voorkomen van plaagdieroverlast. 	<p>Toepassingsgebied:</p> <p>Onder deze werkzaamheden wordt verstaan het uitvoeren van beoordelingen, het doen aanbevelingen en het uitvoeren van controles en (preventieve) maatregelen.</p> <p>Het certificatieschema is ook van toepassing op gecertificeerde professionele bedrijven, waaronder mede wordt verstaan het agrarisch bedrijf waarvan de ondernemer beschikt over een geldige licentie voor “het beheersen van knaagdieren door een agrarische ondernemer op het eigen bedrijf”.</p> <p>Onder art. 1.1 sub f, is opgenomen dat de beheersing van overlast van andere plaagdieren dan ratten niet onder de werking van dit certificatieschema valt. Dat betekent dat de actuele wet- en regelgeving moet worden toegepast voor de beheersing van muizenpopulaties. Dat houdt in dat niet-chemische bestrijding van muizen om gebouwen en voedselopslagplaatsen in beginsel mogelijk is en dat uitsluitend biociden mogen worden gebruikt, indien zij hiervoor zijn toegelaten.</p>

			Onder art. 1.1, sub g, is opgenomen dat werkzaamheden op het gebied van gewasbescherming zijn uitgezonderd van de werking van dit certificatieschema. Dit is met name relevant in relatie tot de inzet van rodenticiden in en rond de teelt van gewassen. Voor een dergelijke toepassing zijn momenteel geen rodenticiden toegelaten.
1.2	Doel	<p>Doel van het certificatieschema is:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Het beheersen van rattenpopulaties om gebouwen en voedselopslagplaatsen. b) De nadruk leggen op de toepassing van IPM teneinde het buitengebruik van anticoagulantia te voorkomen en zo beperkt als mogelijk toe te passen. c) Voorgaande op een vakbekwame en objectief toetsbare wijze uit te voeren. 	

1.3	Kosten	<p>a) De aanvrager en geregistreerde zijn de kosten van de initiële audit en van de periodieke audits verschuldigd aan de uitvoerende C.I. Deze kosten worden door de betreffende C.I. rechtstreeks gefactureerd op basis van een overeenkomst tussen de C.I. en de aanvrager respectievelijk de geregistreerde.</p> <p>b) De aanvrager en geregistreerde zijn een afdracht aan de stichting KPMB verschuldigd waarvan de hoogte jaarlijks door de stichting wordt vastgesteld. Deze afdracht is bestemd voor het onderhoud, de instandhouding en aanpassing van het certificatieschema en wordt rechtstreeks door de stichting aan het bedrijf in rekening gebracht, dan wel door de uitvoerende C.I., gefactureerd aan de aanvrager respectievelijk de certificaathouder en vervolgens afgedragen aan de Stichting.</p> <p>c) De kosten voor het uitvoeren van steekproeven (paragraaf 1.8) worden door de uitvoerende C.I. rechtstreeks gefactureerd aan de certificaathouder.</p>	
-----	--------	---	--

1.4	Aanvraag	<p>a) Een aanvraag voor bedrijfsregistratie wordt gedaan door het indienen van een volledig ingevuld aanvraagformulier 'bedrijfsregistratie' overeenkomstig het Registratiereglement van de Stichting. Dit kan rechtstreeks bij de Stichting, dan wel met medewerking van de C.I.</p> <p>b) Het bedrijf moet alle locaties van waaruit werkzaamheden ter preventie of bestrijding van rattenpopulaties worden voorbereid aanmelden voor certificatie en alle locaties waar werkzaamheden ter preventie of bestrijding van rattenpopulaties plaatsvinden bekend maken aan en openstellen voor de erkende Certificerende Instantie.</p>	
1.5	Certificeringsinstellingen / auditors	<p>a) De controle / audit op het voldoen aan de eisen van het certificatieschema wordt uitgevoerd door een C.I. die daartoe een overeenkomst met de KPMB heeft gesloten.</p> <p>b) De CI dient geaccrediteerd te zijn voor ISO 17065 en/of ISO 17021 en de te certificeren bedrijven moet een beroepsmogelijkheid conform de eisen van deze accreditatie worden geboden.</p> <p>c) Bij de controles dient gebruik te worden gemaakt van gekwalificeerde auditoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Minimaal MBO denk- en werkniveau; ii. In bezit zijn van Lead Auditor diploma; iii. Met goed gevolg deelgenomen aan een tweedaagse opleiding bij de Spa groep, KAD of gelijkwaardige opleiding, waarvan 1 dag theorie en 1 dag praktijk, over het certificatieschema voor de beheersing van 	

		<p>rattenpopulaties om gebouwen en voedselopslagplaatsen;</p> <p>iv. De auditor(en) moet(en) zich bij haar/hun werkzaamheden op verzoek van het bedrijf kunnen legitimeren;</p> <p>v. De auditor(en) zijn niet direct of indirect betrokken bij de uitvoering van plaagdierbeheersing of advies hieromtrent;</p> <p>vi. De auditor(en) zijn verplicht tot volledige geheimhouding.</p>	
1.6	Audits	<p>a) De audit staat voor een doelgericht (gepland) en onafhankelijk onderzoek. In dit onderzoek wordt vastgesteld of er gedaan wordt wat gezegd en beschreven is en of de werkwijze overeenkomt met de certificatievoorschriften. Het onderzoek richt zich op het verkrijgen van feitelijke informatie. Tevens worden de werkgever en zijn werknemers eventueel om toelichting gevraagd.</p> <p>b) De audits bestaan uit een initiële audit, periodieke audit en hercertificatieaudit. De audits bevatten de volgende controles:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Administratieve controle op (hoof)vestiging bedrijf. ii. Fysieke controle op projectlocatie, inclusief de beoordeling van de betreffende dossiers. <p>c) Initiële audit: Alvorens het certificaat wordt verleend dient een professioneel bedrijf met goed gevolg een initiële controle te hebben doorstaan. Tijdens de initiële audit wordt een administratieve controle op de (hoofd)vestiging uitgevoerd en een fysieke controle</p>	

		<p>op minimaal het voorgeschreven (zie tabel 1.1) aantal projectlocatie(s).</p> <p>d) Periodieke audit: In het 2^e en 3^e jaar wordt een periodieke audit uitgevoerd, minimaal bestaand uit een fysieke controle op de projectlocaties.</p> <p>e) Hercertificatieaudit: Een certificaat is drie jaar geldig en als het bedrijf de certificatie wil voortzetten, dan zal een hercertificatieaudit worden uitgevoerd, die inhoudelijk gelijk is aan de initiële audit.</p> <p>f) Administratieve controles:</p> <ol style="list-style-type: none"> i. De administratieve controles zijn gericht op het naleven van de administratieve verplichtingen die voortvloeien uit het certificatieschema. ii. De CI controleert minimaal of het bedrijf beschikt over de documenten en registraties zoals opgenomen in artikelen 1.16, 1.17 en 4: <p>g) Fysieke controles: De fysieke controles zijn gericht op de uitvoering van de werkzaamheden op de locatie ter naleving van de verplichtingen die voortvloeien uit het certificatieschema. De beoordeling omvat ook de betreffende dossier(s) ter beheersing van rattenpopulaties om gebouwen en voedselopslagplaatsen, inclusief:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opdrachtbevestiging door opdrachtgever; • Risico-inventarisatie; • Plan van aanpak; • Inspectieverslagen; 	
--	--	---	--

• Evaluatie.

h) Tijdsbesteding audits:

Tabel 1.1: Minimale tijdsbesteding (exclusief tijd voor de rapportage):

personeelsbestand per bedrijf (aantal personen)	Minimale tijdsbesteding Initiële audit (uur)	Minimale tijdsbesteding per projectlocatie Periodieke audit (uur)	Minimaal aantal te bezoeken projectlocaties
1	2	1	1
2 – 5	4	1	2 met 1 medewerker
6 – 20	6	1	3 met 2 medewerkers apart
21 – 30	8	1	4 met 3 medewerkers apart
31 – 60	10	1	5 met 4 medewerkers apart
>60	12	1	6 met 5 medewerkers apart

1.7	Controlefrequentie	<p>Voor certificering van het bedrijf voert de certificerende instelling aangekondigde controles uit. De aangekondigde controle (administratief of fysiek) vindt tenminste eenmaal per jaar plaats. De datum voor een aangekondigde initiële – of periodieke audit wordt in goed overleg tussen het professioneel bedrijf en de CI bepaald.</p> <p>Tabel 1.5: De minimale controlefrequentie is als volgt:</p> <table border="1" data-bbox="667 762 1402 1042"> <thead> <tr> <th>Jaren</th> <th>Type audit</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1ste jaar</td> <td>Initiële audit.</td> </tr> <tr> <td>2e en 3^e jaar</td> <td>Periodieke audit, waarbij jaarlijks een administratieve en fysieke controle plaatsvindt op het aantal projectlocaties weergegeven in tabel 1.1.</td> </tr> <tr> <td>4^e jaar</td> <td>Hercertificatieaudit</td> </tr> </tbody> </table>	Jaren	Type audit	1 ^{ste} jaar	Initiële audit.	2e en 3 ^e jaar	Periodieke audit, waarbij jaarlijks een administratieve en fysieke controle plaatsvindt op het aantal projectlocaties weergegeven in tabel 1.1.	4 ^e jaar	Hercertificatieaudit	
Jaren	Type audit										
1 ^{ste} jaar	Initiële audit.										
2e en 3 ^e jaar	Periodieke audit, waarbij jaarlijks een administratieve en fysieke controle plaatsvindt op het aantal projectlocaties weergegeven in tabel 1.1.										
4 ^e jaar	Hercertificatieaudit										

1.8	Steekproeven	<p>a) Jaarlijks worden onaangekondigde audits uitgevoerd KPMB door de erkende C.I. KPMB wijst De C.I wijst daartoe aselekt ten minste eenmaal per jaar 10 procent van het totaal aantal bij de C.I. deelnemende bedrijven aan. Indien het een agrarisch bedrijf betreft dan wordt minimaal één (project)locatie bezocht, indien het een plaagdiermanagementbedrijf betreft dan worden minimaal twee projectlocaties bezocht. Onder voorbehoud dat het klantenbestand het toe staat.</p> <p>b) De minimale tijdsbesteding bij een onaangekondigde audit is minimaal 1 uur bij een agrarisch bedrijf en minimaal 2 uur bij een plaagdiermanagementbedrijf waarbij zowel administratieve als fysieke controles worden uitgevoerd (exclusief tijd voor de rapportage).c)</p> <p>c) De auditor verdeelt de beschikbare tijd over de onderwerpen welke jaarlijks worden benoemd door de stichting KPMB.</p> <p>d) De geconstateerde tekortkomingen worden tussen het bedrijf en de C.I. afgehandeld.</p> <p>e) De C.I. zal het bedrijf binnen 48 uur van te voren informeren over het voorgenomen bezoek. In geval van uitzondering als de voorgestelde datum onmogelijk is om door het bedrijf te worden geaccepteerd (door medische of andere gerechtvaardigde redenen), zal het bedrijf één andere kans hebben om geïnformeerd te worden over een onaangekondigde audit. Het bedrijf zal een geschreven waarschuwing ontvangen als de eerste voorgestelde datum niet geaccepteerd wordt. Als het bezoek niet plaats kan vinden wegens niet-gerechtvaardigde redenen, zal een schorsing worden opgelegd.</p>	
-----	--------------	--	--

1.9	Auditrapportage	De auditor stelt van elke controle een rapportage op met daarin zijn bevindingen. Uit de rapportage blijkt tenminste welke normonderdelen zijn besproken, de personen die zijn geïnterviewd, de bevindingen en de gemaakte afspraken. Aan dit auditrapport voegt de auditor een aanbeveling toe. De auditor beperkt zich tot rapportage en beslist niet.	
1.10	Certificatie	<p>De besluitvorming met betrekking tot het toekennen of het handhaven van de certificatie van een bedrijf of het toepassen van sancties wordt genomen door de beslisser. Het besluit is afhankelijk van de bevindingen van de auditor, met name het aantal en de aard van de vastgestelde tekortkomingen. Er dient gebruik te worden gemaakt van gekwalificeerde beslissers:</p> <ul style="list-style-type: none"> i. Minimaal HBO denk- en werkniveau; ii. Minimaal 2 jaar aantoonbare affiniteit met en kennis van de kwaliteitszorg en hygiëne in algemene zin en bij voorkeur in de levensmiddelen, zorg- of agrarische sector; iii. In bezit zijn van Lead Auditor diploma; iv. Kennis hebben van het certificatieschema; v. Kennis hebben van biociden(wetgeving) en de toepassing van IPM en anticoagulantia ter beheersen van rattenpopulaties om gebouwen en voedselopslagplaatsen; vi. Moet minimaal 2 audits op dit certificatieschema bijgewoond hebben; vii. Moet tekortkomingen goed kunnen wegen; viii. Moet boven auditee en auditor kunnen staan; ix. Moet onafhankelijk zijn; x. Kan geen beslissing nemen, indien de audit zelf is uitgevoerd. 	

1.11	Tekortkomingen	<p>Een tekortkoming is een door de auditor vastgesteld feit betreffende een afwijking die tijdens een activiteit of gebeurtenis geconstateerd is, objectief aantoonbaar is, die niet in overeenstemming is met het certificatieschema of het eigen beschreven kwaliteitssysteem. Hierbij worden twee typen tekortkomingen onderscheiden die in ernst van elkaar verschillen.</p> <p>1) Major tekortkoming</p> <p>Een ernstige tekortkoming is een major tekortkoming. Hier is sprake van:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) bij het volledig ontbreken van een uitwerking van een van de eisen van het certificatieschema; b) bij het volledig niet in de praktijk ingevoerd zijn van een normonderdeel; c) bij het constateren van tekortkomingen waarbij de milieuveiligheid direct in gevaar komt; d) bij het constateren van tekortkomingen waarbij de continuïteit van het systeem in gevaar komt. <p>2) Minor tekortkoming</p> <p>Van een minor tekortkoming is sprake:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) bij het niet ingevuld zijn van een deel van een eis van het certificatieschema; b) bij het afwijken van de eigen procedure en/of instructie; c) bij het constateren van tekortkomingen waarbij de continuïteit van het systeem in het gevaar zou kunnen komen; 	
------	----------------	---	--

		<p>d) bij het constateren van tekortkomingen waarbij de milieuveiligheid mogelijk geschaad wordt zonder dat kritieke situaties ontstaan.</p> <p>De termijn is afhankelijk van de aard van de tekortkoming.</p> <p>Voor ernstige tekortkomingen (major) geldt dat deze direct aantoonbaar afgehandeld moeten worden binnen de termijn die de auditor heeft bepaald.</p> <p>Voor minder ernstige tekortkomingen (minor) geldt dat deze binnen 3 maanden afgehandeld moeten worden.</p> <p>Vervolgens verifieert de certificerende instelling binnen een maand of de afhandeling afdoende is.</p>	
1.12	Sancties	<p>In geval de geregistreerde de geconstateerde tekortkomingen niet binnen de afgesproken termijn afhandelt en zijn verplichtingen uit hoofde van het certificatieschema niet naleeft, treedt het sanctiereglement in werking. Binnen het sanctiebeleid bestaan twee vormen, te weten schorsing en intrekking van het certificaat.</p> <p>a) Schorsing</p> <p>Tijdens een schorsing, welke maximaal 6 maanden duurt, dient het bedrijf alle tekortkomingen te hebben afgehandeld. Vervolgens dient het bedrijf een volledige initiële-audit uit te laten voeren door een C.I. Bij goed gevolg vervalt de schorsing en valt het bedrijf terug in de oorspronkelijke auditfrequentie. Geen goed gevolg leidt tot intrekking van het certificaat. De schorsing zal op de website van de stichting KPMB worden gepubliceerd, met uitzondering van de agrariër. De schorsing van de</p>	

		<p>agrariër zal in de registratie van Bureau Erkenningen worden verwerkt, door de CI.</p> <p>b) Intrekking De certificering van het bedrijf wordt per direct beëindigd. Het bedrijf kan weer gecertificeerd worden na het uitvoeren van een volledige initiële-audit door een certificerende instelling. Deze initiële-audit kan pas na 6 maanden, gerekend vanaf de datum van intrekking van het certificaat, plaatsvinden. De intrekking zal op de website van de stichting KPMB worden gepubliceerd, met uitzondering van de agrariër. De intrekking van de agrariër zal in de registratie van Bureau Erkenningen worden verwerkt, door de CI. Het door de stichting KPMB verstrekte kwaliteitslogo wordt met onmiddellijke ingang ingetrokken en het bedrijf mag het door de stichting KPMB verstrekte kwaliteitslogo met onmiddellijke ingang niet meer gebruiken. Omdat agrariërs alleen werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing mogen verrichten op eigen bedrijf is het kwaliteitslogo niet van toepassing op de agrariër.</p>	
1.13	Wijzigingen	<p>a) Indien de regelgeving, voorwaarden, reglementen of voorschriften, waarnaar in dit certificatieschema wordt verwezen, wijzigen, zal de vernieuwde regelgeving van toepassing zijn op het certificatieschema.</p> <p>b) Wijzigingen in het certificatieschema en/of onderliggende documenten worden aan deelnemende bedrijven en C.I.'s gecommuniceerd. Wijzigingen worden vastgesteld door een Centraal College van Deskundigen (CCvD) en behoeven bekrachtiging van het bestuur</p>	

		<p>alvorens deze tussen partijen bindend zijn. KPMB bepaalt een reële overgangstermijn om de bedrijven in de gelegenheid te stellen aanpassingen te doen en de gewijzigde eisen te implementeren. Indien de bedrijven na de overgangstermijn hieraan niet kunnen voldoen, kan dit betekenen dat de certificatie niet conform de nieuwe eisen kan worden voortgezet.</p> <p>c) Indien de bedrijfsgegevens zoals geregistreerd staan in het register wijzigen, is het bedrijf verplicht dit aan stichting KPMB dan wel Bureau Erkenningen en de Certificerende instantie waarmee hij een overeenkomst heeft, onverwijld te melden.</p>	
1.14	Publicatie	<p>a) De actuele versie van het certificatieschema en het interpretatiedocument is beschikbaar via de website en op te vragen bij de stichting KPMB.</p> <p>b) KPMB publiceert een lijst met gecertificeerde bedrijven op haar website. De publicatie in het register is openbaar. Met deze publicatie/verstrekking/vermelding verklaart het bedrijf zich akkoord. Daarbij vermeldt de schemabeheerder per gecertificeerd bedrijf tenminste de navolgende gegevens:</p> <ol style="list-style-type: none"> i. Contact (n.a.w.) gegevens; ii. Bedrijfsnaam en eventueel beschikbaar bedrijfslogo; iii. Vervaldatum van het certificaat. <p>c) Sub b van dit artikel is niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf. Daarvoor geldt dat Bureau Erkenningen een register met gecertificeerde agrariërs beheert. Daarin vermeldt Bureau Erkenningen per gecertificeerde agrariër tenminste de navolgende gegevens:</p>	<p>Voor agrariërs die werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing verrichten op het eigen bedrijf geldt dat Bureau Erkenningen een register met gecertificeerde agrariërs beheert. Het register met agrariërs is niet openbaar, derden kunnen dus niet zien welke agrariër gecertificeerd is. Is ook niet nodig, omdat agrariërs alleen werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing mogen verrichten op eigen bedrijf. Bedrijven die zijn opgenomen in het register van stichting KPMB mogen werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing bij derden uitvoeren. Deze bedrijven mogen in het zakelijke verkeer dit tevens kenbaar maken door het volgens de regels voeren van het logo IPM rattenbeheersing.</p>

		<p>iv. Contact (n.a.w.) gegevens; v. Bedrijfsnaam; vi. Vervaldatum van het certificaat. Deze publicatie in het register is enkel inzichtelijk voor de publieke instanties, zoals de NVWA, ILT en milieupolitie. Met deze publicatie/verstrekking/vermelding verklaart het bedrijf zich akkoord.</p>	
1.15	Beëindiging registratie	<p>Stichting KPMB of Bureau Erkenningen is bevoegd de inschrijving van het bedrijf in het Register voor bepaalde of onbepaalde tijd te beëindigen in de volgende gevallen:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) indien namens het bedrijf daarom wordt verzocht; b) indien is vastgesteld dat het bedrijf niet langer voldoet aan de voorwaarden voor inschrijving in het Register; c) op basis van een sanctie uit hoofde van het certificatieschema; d) indien het bedrijf, na daartoe te zijn aangemaand, zijn geldelijke verplichtingen jegens de schemabeheerder niet nakomt; e) indien voor één van de partijen faillissement of surseance van betaling is aangevraagd; f) indien inschrijving van het bedrijf in redelijkheid en billijkheid niet kan worden verlangd. <p>In geval van beëindiging op verzoek van het bedrijf, blijven de geldelijke verplichtingen voor het lopende certificatiejaar en, ingeval het verzoek om doorhaling heeft plaatsgevonden korter dan 3 maanden voorafgaand aan het volgende certificatiejaar, van het volgende certificatiejaar van kracht. De beëindiging namens Stichting KPMB of Bureau Erkenningen wordt het bedrijf onverwijld schriftelijk meegedeeld, onder vermelding van de reden(en) en de</p>	

		gevolgen van de beëindiging, waaronder de voorwaarden om opnieuw voor registratie in aanmerking te komen.	
1.16	Bedrijfsverklaring	<p>Professionele plaagdierbedrijven en agrarische ondernemingen die gecertificeerd zijn voor dit certificatieschema dienen te beschikken over een bedrijfsverklaring waarin is opgenomen dat het certificatieschema wordt nageleefd. Deze verklaring dient actief aan alle medewerkers te worden gecommuniceerd en op aanvraag aan geïnteresseerden te worden verstrekt. In de bedrijfsverklaring wordt tenminste opgenomen dat het bedrijf zich conformeert aan het toepassen van de beginselen van Integrated Pest Management (IPM), in het bijzonder ten aanzien van de beheersing van rattenpopulaties om gebouwen en voedselopslagplaatsen en dat de onder haar verantwoordelijkheid vallende uitvoering van plaagdierbeheersing wordt uitgevoerd conform de principes en werkwijzen van het certificatieschema. In de verklaring wordt opgenomen dat de personen die in opdracht van het bedrijf uitvoerende werkzaamheden verrichten op het gebied van beheersing van rattenpopulaties om gebouwen en voedselopslagplaatsen met goed gevolg een examen hebben afgelegd waarin de kennis over de beheersing van rattenpopulaties om gebouwen en voedselopslagplaatsen is getoetst in overeenstemming met hoofdstuk 2 van het certificatieschema.</p>	

1.17	Documentenbeheer	<p>Het bedrijf moet de werkwijze ten aanzien van het beheersen van rattenpopulaties om gebouwen en voedselopslagplaatsen centraal en schriftelijk (waaronder mede wordt verstaan digitaal) vastleggen. Hierin dient tenminste een actuele versie van de volgende documenten te worden opgenomen:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Handboek beheersing van rattenpopulatie om gebouwen en voedselopslagplaatsen; b) De bovenvermelde bedrijfsverklaring; c) De productveiligheidsbladen van de biociden die door het bedrijf worden ingezet ter beheersing van rattenpopulatie om gebouwen en voedselopslagplaatsen; d) Een overzicht van de kwalificaties waaraan personen moeten voldoen die werkzaamheden verrichten op het gebied van beheersing van rattenpopulaties om gebouwen en voedselopslagplaatsen; e) Een afschrift van de (geldige) vakbekwaamheidsbewijzen van de medewerkers van het professioneel plaagdierbedrijf of van de agrariër die de werkzaamheden verrichten op het gebied van beheersing van rattenpopulaties om gebouwen en voedselopslagplaatsen; f) Een afschrift van het certificaat van de medewerkers van het bedrijf, waaronder mede wordt verstaan de agrarisch onderneming, die met succes het examen 	
------	------------------	---	--

		<p>hebben afgelegd waarin de kennis over de beheersing van rattenpopulaties om gebouwen en voedselopslagplaatsen is getoetst.</p> <p>g) Een afschrift van het certificaat waaruit volgt dat het bedrijf is gecertificeerd voor het certificatieschema beheersing rattenpopulaties.</p>	
1.18	Aanwijzing verantwoordelijke	Er wordt binnen het bedrijf een verantwoordelijke aangewezen voor de uitvoering en archivering van deze werkwijze. Deze verantwoordelijkheid ziet op het actualiseren en communiceren van bovenvermelde bedrijfsverklaring en tevens op het actualiseren van de hierboven vermelde documenten op een duurzame bewaarplaats	
2			
2.1	IPM toepassen	Bij de werkzaamheden gericht op de beheersing van rattenpopulaties om gebouwen en voedselopslagplaatsen worden de beginselen van IPM, zoals nader uitgewerkt in dit certificatieschema, toegepast.	
2.2	Uitvoering werkzaamheden door professionals	Het professioneel bedrijf is ervoor verantwoordelijk dat de werkwijze als beschreven in dit certificatieschema wordt uitgevoerd door een professional die beschikt over een geldig vakbekwaamheidsbewijs in de zin van art. 17a, lid 1, sub c, Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden en met goed gevolg een examen heeft afgelegd waarin de kennis over de beheersing van rattenpopulaties om gebouwen en	Dit artikel houdt in dat de werkzaamheden moeten worden uitgevoerd door personen die vakbekwaam zijn om met de inzet van biociden een dierplaag af te weren of te bestrijden. Dit geldt zowel voor professionele plaagdierbeheersers als voor agrariërs die op eigen terrein de overlast van knaagdieren beheersen. De eindtermen voor onderwijs en examinering zijn beschreven in bijlage VI van

		<p>voedselopslagplaatsen is getoetst in overeenstemming met van dit certificatieschema.</p>	<p>de Regeling gewasbeschermingsmiddelen en biociden.</p> <p>Naast een geldig vakbekwaamheidsbewijs moet de persoon op grond van het certificatieschema ook aantoonbaar kennis hebben van de inhoud van dit schema. Dat betekent dat hierover een examen moet zijn afgelegd door de professional en dat dit aantoonbaar is door een IPM certificaat/bewijs van vakbekwaamheid van de erkende instituten EVM, CPMV of Bureau Erkenningen.</p> <p>In het handboek (HBR) hoofdstuk 3 zijn eisen (a t/m f) gesteld ten aanzien van opleiders. Indien en zolang binnen het MBO onderwijs het niet mogelijk om eis b (3 jaar praktijkervaring op het gebied van plaagdierbeheersing) te realiseren, zullen opleiders binnen de MBO-opleidingen bevoegde MBO docenten zijn die aanvullende opleidingen voor plaagdierbeheersing gevolgd hebben en een scholing gehad hebben in de beheersing van rattenpopulaties om gebouwen en voedselopslagplaatsen. Zij dienen nascholingen te volgen en ingeschreven staan in het nascholingsregister van Bureau Erkenningen.</p> <p>De opleider verzorgt in combinatie met een plaagdierbeheerser, die aantoonbaar beschikt over drie jaar praktijkervaring de theorie- en praktijklessen. Deze plaagdierbeheerser is minimaal een aanzienlijk deel van de cursus aanwezig.</p>
--	--	---	--

			<p>Specifiek voor agrariërs wordt de opleiding IPM buitengebruik aangeboden in de vorm van een cursus KBA-GB. Degene die de rodenticiden toepast dient met goed gevolg een cursus en examen KBA-GB te hebben afgelegd. Diverse opleiders, zoals: SPA groep, KAD en Bureau Erkenningen bieden cursussen ter invulling van de opleiding IPM buitengebruik aan.</p>
2.3	Werkwijze	<p>De professional neemt de volgende algemene werkwijze in acht:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Introductiegesprek met opdrachtgever; b) Aanleggen van een dossier; c) Uitvoeren risico-inventarisatie; d) Bepalen van strategie; e) Opstellen van een plan van aanpak; f) Bespreken plan van aanpak met opdrachtgever; g) Uitvoeren van het plan van aanpak; h) Registreren en evalueren van de verrichte werkzaamheden en uitkomsten; i) Bespreken bevindingen met opdrachtgever; j) Plan van aanpak en strategie indien nodig aanpassen. <p>Sub a, sub f en sub i van dit artikel zijn niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf.</p>	<p>Deze werkwijze is altijd leidend bij de uitvoering van de werkzaamheden. De werkwijze is schematisch weergegeven in bijlage II van het certificatieschema. In het geval de werkzaamheden worden uitgevoerd door een agrariër, dan hoeft de werkwijze die voortvloeit uit art. 2.3, sub a, f en i niet te worden gevolgd. Wat betreft de invulling van deze verschillende onderdelen van de werkwijze kunnen ook verschillen bestaan tussen professionele plaagdierbedrijven en agrarische bedrijven, zoals bij de vastlegging van de strategie in een plan van aanpak en wijze van registratie en evaluatie van de werkzaamheden en uitkomsten.</p>
2.4	Samenwerking	<p>De professional spant zich in om in een goede samenwerking met de opdrachtgever gezamenlijk uitvoering te geven aan de plaagdierbeheersing. Dit artikel is niet van toepassing indien de werkzaamheden</p>	<p>Voor een effectieve beheersing van rattenpopulaties is het essentieel dat de professional intensief samenwerkt met de opdrachtgever, omdat ten aanzien van de</p>

		op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf.	maatregelen ter wering en preventie en een niet-chemische bestrijding ook een verantwoordelijkheid bestaat aan de kant van de opdrachtgever. De professional zal heldere afspraken moeten aangaan met de opdrachtgever. Dit komt ook tot uitdrukking in andere onderdelen van dit certificatieschema. In het geval van de agrarisch ondernemer wordt het aanbevolen om een structurele samenwerking aan te gaan met een professioneel plaagdierbedrijf, waarbij het professioneel plaagdierbedrijf kan worden geraadpleegd om de juiste werkwijze door te voeren. Ook bij terreinoverschrijdende overlast van plaagdieren wordt samenwerking met een professioneel plaagdierbedrijf aanbevolen, zoals opgenomen in art. 9.6.
2.5	Servicegericht	Het professioneel bedrijf stelt zich servicegericht op door goed bereikbaar te zijn en binnen redelijke termijn te reageren op verzoeken van de opdrachtgever. Dit artikel is niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf.	
2.6	Wet- en regelgeving	Bij de uitvoering van de werkwijze als beschreven in dit certificatieschema neemt de professional de geldende wet- en regelgeving in acht.	

2.7	Onderzoek naar resistentie	Om de ontwikkeling van resistentie te voorkomen en de doeltreffendheid van de te gebruiken rodenticiden zo groot mogelijk te laten zijn, spant de gebruiker zich in om medewerking te verlenen aan het onderzoek naar de mogelijke ongevoeligheid van ratten voor bepaalde rodenticiden. Dit houdt in dat als het bedrijf op de locatie komt waar ratten zitten (in eerste instantie met name bruine ratten) en bestrijding met een rodenticide nodig is, men eerst enkele keutels verzamelt en opstuurt naar Wageningen Universiteit (WUR). Na de uitslag van het onderzoek weet de gebruiker welk rodenticide effectief kan worden toegepast zonder of verminderd risico van resistentieontwikkeling. Deze inspanningsverplichting geldt voor locaties en gebieden waar weinig bekend is over mogelijke resistentie en regio's met bestaande resistentie.	Om betrouwbare en actuele gegevens te verzamelen over verminderde werking en mogelijke resistentie van ratten tegen anticoagulantia worden professionele bedrijven opgeroepen om mee te werken aan onderzoek op dit gebied. Informatie over de deelname aan dit onderzoek en de resistentieontwikkeling in de verschillende gebieden is beschikbaar via www.bruinerat.nl .
3			
3.1	Redenen voor inschakeling	De professional zal in een persoonlijk gesprek de opdrachtgever bevragen naar de reden voor de inschakeling van een professioneel bedrijf. Dit artikel is niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf.	
3.2	Samenwerking en verantwoordelijkheden	In het gesprek als bedoeld in art. 3.1 geeft de professional aan dat plaagdierbeheersing vergt dat wordt samengewerkt tussen het professioneel bedrijf en de opdrachtgever en dat partijen hiertoe gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen. Dit artikel is niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van	

		plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf.	
3.3	Toelichting plaagdierbeheersing	In het gesprek als bedoeld in art. 3.1 geeft de professional een toelichting op de reguliere werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing, de implicaties hiervan voor de opdrachtgever en de kosten die hiermee gepaard gaan. Dit artikel is niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf.	De professional zal dan tenminste aandacht moeten besteden aan de inhoud van IPM en de punten als beschreven in art. 2.3 van dit schema. Veelal zal aan deze bepaling uitvoering worden gegeven op grond van een offerte uitgebracht door het professioneel bedrijf.
3.4	Opdrachtbevestiging	In het gesprek als bedoeld in art. 3.1 geeft de professional aan dat plaagdierbeheersing vergt dat wordt samengewerkt tussen het professioneel bedrijf en de opdrachtgever en dat partijen hiertoe gezamenlijk verantwoordelijkheid dragen. Dit artikel is niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf.	In de praktijk zal hier uitvoering aan kunnen worden gegeven door een schriftelijke bevestiging door de opdrachtgever van de offerte.
4			
4.1	Aanleggen van dossier	Met betrekking tot de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing wordt door de professional een schriftelijk dossier aangelegd. Hierin zullen alle toekomstige registraties en afspraken worden vastgelegd.	In het dossier zullen alle toekomstige registraties en afspraken worden vastgelegd. Onder schriftelijk wordt hier ook verstaan het digitaal vastleggen van het dossier.

4.2	Actualisatie dossier	De professional is ervoor verantwoordelijk dat het dossier als bedoeld in artikel 5.1 actueel en compleet is. Dit houdt onder meer in dat de professional steeds alle registraties aan het dossier toevoegt. Ook zal regelmatig moeten worden gecontroleerd of alle gegevens als bedoel in art. 4.3 en 4.4 juist zijn.	Dit houdt onder meer in dat de professional steeds alle registraties aan het dossier toevoegt. Ook zal regelmatig moeten worden gecontroleerd of alle gegevens als bedoel in art. 4.3 en 4.4 juist zijn.
4.3	Vereiste gegevens professioneel bedrijf in dossier	<p>In het dossier worden tenminste de volgende bedrijfsgegevens van het professioneel bedrijf vermeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Bedrijfsnaam b) Naam contactpersoon c) Namen betrokken professionals d) Postadres e) Telefoon f) E-mailadres g) KvK-nummer. 	
4.4	Vereiste gegevens opdrachtgever in dossier	<p>In het dossier worden tenminste de volgende (bedrijfs)gegevens van de opdrachtgever vermeld:</p> <ul style="list-style-type: none"> h) (Bedrijfs)naam i) Contactpersoon j) Postadres k) Telefoon l) E-mailadres m) KVK-nummer, indien bedrijf. <p>Dit artikel is niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf.</p>	

4.5	Inzagerecht	De professional draagt er zorg voor dat de opdrachtgever toegang heeft tot een actuele versie van het dossier. Dit artikel is niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf.	De professional kan hieraan gevolg geven door het dossier digitaal ter beschikking te stellen aan de opdrachtgever.
5			
5.1	Uitvoeren risico-inventarisatie	Alvorens maatregelen op het gebied van plaagdierbeheersing worden getroffen, dient de professional een risico-inventarisatie uit te voeren. De risico-inventarisatie is een fysieke inspectie die door de professional wordt uitgevoerd en waarbij aandacht uitgaat naar de (eventueel) aanwezige rattenpopulatie en de risico's hiervan. Daarnaast wordt in kaart gebracht welke omstandigheden de aanwezigheid van een rattenpopulatie bevorderen en wat de mogelijke risico's zijn van het treffen van maatregelen om de rattenpopulatie te beheersen.	
5.2	Aandachtspunten risico-inventarisatie	In de risico-inventarisatie als bedoeld in art. 5.1 dient tenminste aandacht uit te gaan naar de volgende punten: <ul style="list-style-type: none"> a) Aard, omvang en bron van de rattenpopulatie (indien aanwezig); b) Locatie specifieke risico's voor mens, dier en milieu als gevolg van de aanwezigheid van een rattenpopulatie; c) Locatie specifieke economische risico's als gevolg van de aanwezigheid van een rattenpopulatie; d) De verplichtingen op het gebied van plaagdierbeheersing waar aan moet worden voldaan, zoals wet- en regelgeving, hygiënecodes 	De onderwerpen die in dit artikel zijn genoemd zijn de onderwerpen waar tenminste aandacht naar moet uitgaan. Ten aanzien van de risico's voor dieren moet aandacht uitgaan naar huisdieren, vee en wilde dieren. In dat verband moet bijzondere aandacht uitgaan naar het risico op primaire en secundaire vergiftiging van niet-doelwit soorten. Hierbij kan gedacht worden aan inventarisatie van de soorten en aantallen niet-doelwit soorten in de directe omgeving en het risico op (door)vergiftiging bij deze soorten. Ook het voorkomen van verspilling naar milieu en opruimen van resten verdient extra

		<p>of andere afspraken met derden waar een opdrachtgever aan moet voldoen.</p> <p>e) Locatiespecifieke risico's op verdere uitbreiding en verplaatsing van de rattenpopulatie en de vermoedelijke implicaties hiervan, waarbij aandacht uitgaat naar de risico's van de aanwezige gebouwen, de omgeving, de staat van hygiëne, schuil- en nestelgelegenheden en de toegang van plaagdieren tot voedselbronnen;</p> <p>f) Identificatie van mogelijke (preventieve) maatregelen ter voorkoming van verdere toename of verspreiding van de rattenpopulatie;</p> <p>g) Locatie specifieke risico's van het treffen van de mogelijke maatregelen, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen preventieve maatregelen, niet-chemische bestrijdingsmaatregelen en chemische bestrijdingsmaatregelen;</p> <p>h) Bevindingen op grond van eerdere controles en ervaringen.</p>	<p>aandacht.</p> <p>Een format voor de risico-inventarisatie voor professionele bedrijven is opgenomen in bijlage IV en voor agrarische bedrijven in bijlage V bij het certificatieschema.</p>
5.3	Registratie bevindingen	<p>De professional dient zijn bevindingen op grond van de risico-inventarisatie als bedoeld in art. 5.1 schriftelijk vast te leggen in het dossier als bedoeld in art. 4.1 en verstrekt hiervan een afschrift aan de opdrachtgever. De verplichting op grond van dit artikel om een afschrift aan de opdrachtgever te verstrekken is niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf.</p>	
6			

6.1	Bepalen strategie	De professional bepaalt op basis van de risico-inventarisatie als bedoeld in art. 5.1 de strategie voor de plaagdierbeheersing.	
6.2	Optimaal resultaat en minimale risico's	<p>Bij de keuze voor een strategie richt de professional zich op het bereiken van een optimaal resultaat, waarbij de risico's voor mens, dier en milieu tot een minimum worden beperkt.</p> <p>In de eerste plaats zal de professional een inschatting moeten maken welk resultaat maximaal haalbaar is. Vervolgens moet worden gekeken naar de risico's van de te treffen maatregelen en de duur van deze maatregelen. Indien aan het treffen van de maatregelen risico's verbonden zijn, dan moet de inzet van de middelen tot een absoluut minimum worden beperkt. In dit verband is het ook van belang wat het maximaal haalbare resultaat is van de maatregelen onder de specifieke omstandigheden. Deze verplichting heeft ook tot gevolg dat de professional zich continu zal moeten afvragen of de gekozen strategie (nog) op zijn plaats is of dat moet worden teruggeschakeld op minder ingrijpende maatregelen.</p>	

6.3	Methoden	<p>Bij het bepalen van de strategie voor de plaagdierbeheersing maakt de professional onderscheid tussen de volgende maatregelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Monitoring; b) Habitat management; c) Niet-chemische bestrijding; d) Chemische bestrijding. 	<p>Zoals onder 6.2 is aangegeven moeten de maatregelen worden getroffen die potentieel tot een optimaal resultaat leiden en waaraan de minste risico's voor mens, dier en milieu zijn verbonden. Omdat het op voorhand niet duidelijk is welke maatregelen tot het maximaal haalbare resultaat zullen leiden, is het wenselijk om een zekere cascadering toe te passen waarbij eerst wordt ingezet op maatregelen met geen of relatief weinig risico's. Indien deze aantoonbaar niet effectief blijken, dan kan worden opgeschaald naar maatregelen die naar verwachting meer effect sorteren, maar waaraan (grotere) risico's zijn verbonden. Los hiervan moet ook rekening worden gehouden met situaties waarin de rattenpopulatie zich snel ontwikkelt of bijvoorbeeld sprake is van een volks- of diergezondheidsrisico. In dat geval kan het aangewezen zijn om eerder maatregelen te treffen waaraan relatief meer risico's zijn verbonden, maar naar verwachting sneller tot een optimaal resultaat leiden.</p> <p>De cascadering van maatregelen is schematisch weergegeven in de volgende piramide:</p>

6.4	Monitoring	Indien de professional op grond van de risico-inventarisatie als bedoeld in art. 6.1 constateert dat er geen rattenpopulatie aanwezig is en hiertoe tevens geen dreiging bestaat, dan bestaat de strategie uit het uitvoeren van monitoring.	De uitvoering van de monitoring wordt nader beschreven in paragraaf 8.2.
6.5	Habitat management	Indien de professional op grond van de risico-inventarisatie als bedoeld in art. 6.1 constateert dat er geen rattenpopulatie aanwezig is maar hiertoe wel een concrete dreiging bestaat, dan bestaat de strategie uit het uitvoeren van habitat management in combinatie met de uitvoering van monitoring als bedoeld in art. 6.4.	De uitvoering van habitat management wordt nader beschreven in paragraaf 8.3.
6.6	Niet-chemische bestrijding	Indien sprake is van een rattenpopulatie en deze kan niet in voldoende mate effectief worden geweerd door middel van uitvoering van habitat management als bedoeld in art. 6.5, dan bestaat de strategie uit het treffen van niet-chemische bestrijdingsmaatregelen in combinatie met de uitvoering van habitat management als bedoeld in art. 6.5.	De uitvoering van de niet-chemische maatregelen wordt nader beschreven in paragraaf 8.4

6.7	Chemische bestrijding na alternatieven	Indien sprake is van een rattenpopulatie en deze kan niet in voldoende mate effectief worden bestreden met niet-chemische bestrijdingsmaatregelen, dan bestaat de strategie uit het treffen van chemische bestrijdingsmaatregelen in combinatie met de uitvoering van habitat management als bedoeld in art. 6.5 en naar het oordeel van de professional in combinatie met de maatregelen als bedoeld in art. 6.6.	De uitvoering van de chemische maatregelen wordt nader beschreven in paragraaf 8.5.
6.8	Chemische bestrijding bij noodsituatie	Indien sprake is van een rattenpopulatie en de situatie vraagt om het direct treffen van chemische bestrijdingsmaatregelen, dan bestaat de strategie uit het treffen van chemische bestrijdingsmaatregelen in combinatie met de maatregelen als bedoeld in art. 6.5 en 6.6.	In dit geval is sprake van een uitzonderingssituatie die met strenge voorwaarden nader is omkleed. De uitvoering van de chemische maatregelen wordt nader beschreven in paragraaf 8.5.
7			
7.1	Opstellen plan van aanpak	De professional stelt een plan van aanpak op waarin de strategie als bedoeld in art. 6.1 in heldere en begrijpelijke taal schriftelijk of digitaal wordt vastgelegd.	In het plan van aanpak wordt gemotiveerd hoe de geconstateerde risico's (op basis van de risico-inventarisatie) zich vertalen naar een bepaalde strategie. Voor het professioneel plaagdierbedrijf is het van belang dat het plan van aanpak ook kan worden begrepen door de opdrachtgever. In het geval van de agrariër gaat het erom dat de motivatie voor de gekozen strategie schriftelijk en controleerbaar wordt vastgelegd.

7.2	Elementen plan van aanpak	<p>In het plan van aanpak wordt ten minste aandacht besteed aan de volgende zaken:</p> <p>a) Beschrijving van de geconstateerde risico's op grond van de risico-inventarisatie als bedoeld in art. 5.1. b) Beschrijving van de aanbevolen strategie voor plaagdierbeheersing als bedoeld in art 6.1. c) De wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan de strategie, inclusief wie verantwoordelijk is voor de uitvoering van de betreffende maatregel. d) Een tijdschema waarin de verschillende inspecties en evaluatiemomenten worden opgenomen. e) Een plattegrond van de locatie waarop in kaart wordt gebracht welke maatregelen op welke plaats worden genomen;</p>	
7.3	Voorstel opdrachtgever	<p>Nadat de professional het plan van aanpak heeft opgesteld legt de professional dit voor aan de opdrachtgever en geeft op verzoek van de opdrachtgever een toelichting op en advies over het voorgestelde plan van aanpak. Dit artikel is niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf.</p>	
7.4	Verantwoordelijkheid opdrachtgever	<p>Bij de toelichting en het advies als bedoeld in art. 6.3 gaat bijzondere aandacht uit naar de eigen verantwoordelijkheden van de opdrachtgever om te komen tot een effectieve plaagdierbeheersing. Dit artikel is niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf.</p>	
7.5	Akkoordverklaring opdrachtgever	<p>De opdrachtgever dient schriftelijk akkoord te gaan met de uitvoering van het plan van aanpak alvorens met de uitvoering van het plan van aanpak kan worden gestart.</p>	

		Dit artikel is niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf.	
7.6	Medewerkingsplicht opdrachtgever	De opdrachtgever is gehouden mee te werken met het uitvoeren van monitoring als bedoeld in art. 6.4 en habitat management als bedoeld in art. 6.5. Geeft de opdrachtgever hieraan geen gehoor, dan zal de professional geen chemische bestrijdingsmaatregelen mogen treffen totdat de opdrachtgever schriftelijk overgaat tot medewerking. Dit artikel is niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf.	Dit heeft tot gevolg dat een chemische bestrijding in het kader van een noodsituatie pas mogelijk is, nadat de opdrachtgever heeft ingestemd met het uitvoeren van monitoring en het treffen van weringsmaatregelen. Dit betekent echter niet dat deze maatregelen al volledig moeten zijn uitgevoerd.
7.7	Afwijkingen van plan van aanpak	De professional kan gemotiveerd afwijken van het plan van aanpak. De professional stelt de opdrachtgever in kennis van de afwijking van het plan van aanpak en geeft hiervoor een schriftelijke motivatie. Indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf, dan is de informatieplicht jegens de opdrachtgever niet van toepassing.	In het kader van een verantwoorde plaagdierbeheersing is het wenselijk dat aanpassingen in het plan van aanpak op basis van voortschrijdend inzicht op korte termijn worden doorgevoerd, mits deze goed zijn onderbouwd.
7.8	Registratie	Het plan van aanpak, de eventuele wijziging daarvan en de akkoordverklaring(en) van de opdrachtgever als bedoeld in art. 7.5 worden door de professional vastgelegd in het dossier.	
8			
8.1.1	Uitvoering	Nadat het plan van aanpak is vastgesteld en de opdrachtgever hiermee akkoord is gegaan, kan worden gestart met de uitvoering van het plan van aanpak. Indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op	

		eigen bedrijf, dan is de akkoordverklaring van de opdrachtgever niet van toepassing.	
8.1.2	Gezamenlijk verantwoordelijk	Bij de uitvoering van het plan van aanpak worden de navolgende artikelen in acht genomen.	
8.2			
8.2.1	Fysieke inspecties door professional	De monitoring bestaat uit fysieke inspecties die door de professional worden uitgevoerd en waarbij wordt gecontroleerd op de aanwezigheid van een rattenpopulatie en waarbij bijzondere aandacht uitgaat naar: a) Uitwerpselen van ratten; b) Poot- en staartafdrukken van ratten; c) Knaagschade; d) De opname van non tox lokaas; e) Kadavers van dieren; f) Andere sporen van rattenactiviteit, zoals gaten of holen; g) Wissels; h) Lichaamsafscheidingen.	De monitoring kan worden uitgebreid met het gebruik van andere monitoringstechnieken, zoals camera's.
8.2.2	Frequentie van de inspecties	De frequentie van de inspecties wordt in onderling overleg tussen de professional en de opdrachtgever bepaald. Bij het bepalen van de frequentie van de inspecties wordt rekening gehouden met de aanwezige risico's die zijn geconstateerd in de risico-inventarisatie als bedoeld in art. 6.1.	De frequentie van de inspecties wordt door de professional in onderling overleg met de opdrachtgever bepaald.
8.2.3	Uitvoering monitoring	In het kader van de monitoring kan de professional nooit gebruikmaken van biociden die anticoagulanten bevatten.	Het gebruik van mechanische klemmen en/of inloopvallen is in het kader van monitoring mogelijk. Het aantal mechanische klemmen en/of inloopvallen in het kader van monitoring moet aantoonbaar beperkt zijn ten opzichte van

			een situatie waarin sprake is van de aanwezigheid van een rattenpopulatie.
8.2.4	Ruimen van kadavers	Indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden als bedoeld in art. 8.2.1. kadavers van dode dieren worden geconstateerd, dan dienen deze in afgesloten plastic zakken te worden afgevoerd in de daarvoor bestemde afvalstroom. Ook keutels van ratten dienen tijdens de inspectiebezoeken te worden opgeruimd.	Deze werkzaamheden kunnen zowel door de professional als door de opdrachtgever worden uitgevoerd. In het kader van een chemische bestrijding dient bijzondere aandacht uit te gaan naar het verwijderen van kadavers en keutels om verspreiding van biociden in het milieu tegen te gaan.
8.2.5	Registratie	<p>De professional dient de constatering op grond van zijn inspecties schriftelijk vast te leggen in een inspectierapport, waarbij tenminste wordt vastgelegd:</p> <p>a) De naam van de professional; b) De datum van de inspectie; c) De (bedrijfs)naam van de opdrachtgever; d) De constatering ten aanzien van de punten genoemd in art. 8.2.1 sub a t/m h.</p> <p>Het inspectierapport dient te worden opgenomen in het dossier. De professional stelt het inspectierapport binnen redelijke termijn nadat de inspectie heeft plaatsgevonden ter beschikking aan de opdrachtgever.</p> <p>Sub c van dit artikel en de verplichting het inspectierapport aan de opdrachtgever ter beschikking te stellen zijn niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf.</p>	
8.3			

8.3.1	Wering en preventie	<p>Habitat management bestaat uit het treffen van maatregelen ter preventie en wering van rattenpopulaties, waaronder doch niet uitsluitend:</p> <p>a) Bouwtechnische aanpassingen; b) Aanpassingen in de groenvoorziening; c) Hygiënische maatregelen; d) Voorlichting; e) Organisatorische maatregelen.</p>	<p>De genoemde maatregelen zijn indicatief. Dat betekent dat ook een deel van deze maatregelen of andere maatregelen afhankelijk van de omstandigheden van het geval kunnen worden getroffen. Het is aan de professional om te bepalen welke maatregelen het meest aangewezen zijn.</p>
8.3.2	Maatregelen gebaseerd op risico-inventarisatie	<p>De maatregelen als bedoeld in art. 8.3.1. worden door de professional bepaald op grond van de risico-inventarisatie als bedoeld in art. 5.1.</p>	
8.3.3	Uitvoering habitat management	<p>De maatregelen als bedoeld in art. 8.3.1. kunnen door zowel de professional als door de opdrachtgever worden uitgevoerd.</p>	
8.3.4	Advisering	<p>De professional geeft de opdrachtgever advies over het treffen van de maatregelen als bedoeld in art. 8.3.1. De professional beoordeelt in het kader van de inspecties als bedoeld in art. 8.2.1 of de opdrachtgever gehoor geeft aan het advies en of aanvullende maatregelen wenselijk zijn. Dit artikel is niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf.</p>	<p>Dit artikel brengt met zich mee dat de professional continu moet vaststellen of de opdrachtgever de afgesproken maatregelen op het gebied van habitat management nakomt en of nadere maatregelen om de plaagdruk laag te houden wenselijk zijn.</p>
8.3.5	Registratie	<p>In het kader van de inspecties als bedoeld in art. 8.2.1 legt de professional schriftelijk vast of de opdrachtgever gehoor heeft gegeven aan het advies als bedoeld in art. 8.3.4 en of aanvullende maatregelen wenselijk zijn. De verplichting de activiteiten van de opdrachtgever te registreren is niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf.</p>	

8.4			
8.4.1	Niet-chemische bestrijding	<p>Een niet-chemische bestrijding bestaat uit het treffen van maatregelen gericht op het verminderen van een rattenpopulatie zonder dat daarbij gebruik wordt gemaakt van biociden, waaronder doch niet uitsluitend:</p> <p>a) Mechanische klemmen; b) Mechanische inloopvallen;</p>	<p>De genoemde maatregelen zijn indicatief. Dat betekent dat ook een deel van deze maatregelen of andere maatregelen afhankelijk van de omstandigheden van het geval kunnen worden getroffen. Zo kan het treffen van biologische bestrijdingsmaatregelen in sommige situaties uitkomst bieden. Het is aan de professional om te bepalen welke maatregelen het meest aangewezen zijn.</p>
8.4.2	Verminderen risico's	<p>De professional dient bij de keuze voor en het gebruik van niet-chemische bestrijdingsmiddelen rekening te houden met eventuele risico's voor mens en dier en deze risico's zoveel mogelijk te beperken.</p>	<p>Bij het gebruik van vallen kunnen ratten (of niet-doelsoorten) worden gevangen. In dergelijke situaties is het wenselijk dat geen onnodig lijden wordt veroorzaakt. Dat kan inhouden dat het aantal inspecties door de professional wordt verhoogd en dat water in de val wordt geplaatst.</p>

8.4.3	Voldoende maatregelen, mits economisch aanvaardbaar	Op grond van de risico-inventarisatie als bedoeld in art. 5.1 plaatst de professional de niet-chemische bestrijdingsmiddelen in voldoende mate en op de strategische plaatsen om tot een vermindering van de rattenpopulatie te komen.	De professional kan op basis van de risico-inventarisatie inschatten op welke plaatsen de mechanische vallen en/of klemmen geplaatst moeten worden. Dit zal hij in voldoende mate moeten doen, omdat de maatregelen anders weinig effect zullen hebben. Het kan echter niet van de professional (en opdrachtgever) worden verwacht dat disproportioneel veel kosten worden gemaakt om te komen tot een volledig niet-chemische vermindering van de rattenpopulatie. Mede via de Risico Inventarisatie (artikel 5.2c) kan hier invulling aan worden gegeven.
8.4.4	Beëindiging maatregelen	Indien de professional constateert dat de rattenpopulatie afwezig is, worden de niet-chemische bestrijdingsmaatregelen op de kortst mogelijke termijn, zijnde binnen 3 weken (mits de onderbouwing aantoont dat langer nodig is), beëindigd en beperkt de professional zich tot de uitvoering van monitoring als bedoeld in art. 8.2.1 eventueel in combinatie met habitat management als bedoeld in art. 8.3.1.	Na beëindiging van de niet-chemische bestrijdingsmaatregelen kan de professional in het kader van art. 8.2.3 mechanische vallen en/of klemmen blijven gebruiken, maar de inzet hiervan moet er aantoonbaar op zijn gericht om de aanwezigheid van een rattenpopulatie te kunnen constateren en niet op de bestrijding daarvan.
8.4.5	Registratie	De professional beschrijft en motiveert de getroffen maatregelen als bedoeld in art. 8.4.1 en legt dit schriftelijk vast in het inspectierapport als bedoeld in art. 8.2.5.	
8.5			
8.5.1	Chemische bestrijding	Een chemische bestrijding bestaat uit het door de professional inzetten van biociden die bestemd zijn voor het bestrijden van ratten.	De biociden die in Nederland geregistreerd zijn voor de bestrijding van knaagdieren (waaronder ratten) worden rodenticiden genoemd en bestaan uit antistollingsmiddelen

			(anticoagulantia) of andere soorten middelen (bijvoorbeeld op basis van de stoffen alpha chlooralose en aluminium phosphine).
8.5.2	Verminderen risico's	De professional dient bij de keuze voor en het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen rekening te houden met eventuele risico's voor mens en dier en deze risico's zoveel mogelijk te beperken.	Dit kan tot gevolg hebben dat de professional inzet van biociden moet beperken tot binnen gebouwen of op plekken met een laag risico voor mens en dier en dat het gebruik in hoeveelheid en duur waar mogelijk wordt geminimaliseerd.
8.5.3	Nadere voorwaarden bij reguliere bestrijding	<p>Alvorens op grond van art. 6.7 wordt overgegaan tot het treffen van chemische bestrijdingsmaatregelen dient sprake te zijn van de volgende omstandigheden:</p> <p>a) De professional voert monitoring uit als bedoeld in art. 6.4; en</p> <p>b) De professional en/of de opdrachtgever hebben uitvoering gegeven aan habitat management als bedoeld in art. 6.5; en</p> <p>c) Gedurende een periode van tenminste 10 kalenderdagen zijn de niet-chemische bestrijdingsmaatregelen als bedoeld in art. 6.6 getroffen en deze hebben niet geleid tot een substantiële afname van de rattenpopulatie.</p>	Art. 8.5.3 sub c brengt met zich mee dat door de professional tenminste twee inspecties moeten zijn uitgevoerd alvorens chemische bestrijdingsmaatregelen worden getroffen. Schematisch ziet de strategie in het geval van een reguliere bestrijding er als volgt uit:

8.5.4	Nadere voorwaarden bij noodsituatie	<p>Alvorens op grond van art. 6.8 wordt overgegaan tot het treffen van chemische bestrijdingsmaatregelen dient sprake te zijn van de volgende omstandigheden:</p> <p>a) De professional voert monitoring uit als bedoeld in art. 6.4; en</p> <p>b) De professional en/of de opdrachtgever zijn gestart met het uitvoeren van habitat management als bedoeld in art. 6.5;</p> <p>c) De professional is gestart met het uitvoeren van niet-chemische bestrijdingsmaatregelen als bedoeld in art 6.6; en</p> <ul style="list-style-type: none"> - De professional heeft reden aan te nemen dat bij het treffen van de maatregelen als bedoeld in art. 6.4, 6.5 en 6.6 de rattenpopulatie substantieel zal toenemen; of - Er is sprake van een acute bedreiging voor de volksen/of diergezondheid; of - De aanwezigheid van de rattenpopulatie leidt tot grote schade. 	<p>De professional moet goed kunnen onderbouwen dat sprake is van een noodsituatie die vergt dat biociden worden ingezet.</p> <p>Schematisch ziet de strategie in het geval van een noodsituatie er als volgt uit:</p>
8.5.5	Voorwaarden toepassen biociden	<p>a) Bij de toepassing van biociden wordt de geldende wet- en regelgeving in acht genomen;</p> <p>b) Er wordt uitsluitend gebruik gemaakt van biociden die in Nederland zijn toegelaten voor het bestrijden van ratten om gebouwen en voedselopslagplaatsen door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb);</p> <p>c) De toepassing van biociden vindt plaats in genummerde tamper-resistent lokaaskisten, lokaaskokers of andere lokaashouders. Lokaaskisten dienen te zijn afgesloten en vastgezet;</p> <p>d) Bij plaatsing en het wegnemen van biociden moet zorgvuldig worden gewerkt om morsen te voorkomen.</p>	<p>Uit art. 8.5.5 sub e volgt dat biociden niet in open veld mogen worden toegepast. Wel is rekening gehouden met situaties waar de bron van de rattenpopulatie zich op afstand van gebouwen bevindt. Voerkuiten kunnen bijvoorbeeld een bron zijn voor de rattenpopulatie en het is wenselijk dat rondom voerkuiten biociden kunnen worden ingezet. Ook is het mogelijk om op plaatsen waar afval wordt ingezameld, opgeslagen en verwerkt en bij waterzuiveringsinstallaties biociden te plaatsen, omdat op dergelijke plaatsen sprake is van een continue plaagdruk en de overlast</p>

		<p>Eventueel gemorst lokaas moet direct door de professional op de wettelijk voorgeschreven wijze worden verwijderd;</p> <p>e) Het biocide wordt uitsluitend toegepast in en om gebouwen en voedselopslagplaatsen;</p> <p>f) Het biocide mag niet worden toegepast in natuurgebieden.</p> <p>g) Bij de toepassing van biociden op andere terreinen dan natuurgebieden bepaalt de professional op basis van de risico-inventarisatie als bedoeld in art. 6.1 of buitengebruik verantwoord is met het oog op risico's voor mens en dier en zo ja, op welke maximale afstand tot de buitengevel van een gebouw de biociden kunnen worden geplaatst;</p> <p>h) Bij de keuze voor een biocide gaat de voorkeur uit naar een biocide in gel- of vaste (blok)vorm.</p>	<p>zich naar de nabije omgeving uitbreidt indien geen biociden kunnen worden ingezet.</p> <p>In relatie tot 8.5.5 sub g is het van belang aandacht te besteden aan de belangenafweging zoals beschreven in bijlage VII van het certificatieschema, waarin een nadere invulling is gegeven van 'om gebouwen en voedselopslagplaatsen'.</p>
8.5.6	Termijn	<p>De inzet van biociden is gebonden aan een bepaalde termijn die voorafgaand aan het treffen van de chemische bestrijdingsmaatregelen door de professional wordt vastgesteld en tot een absoluut minimum moet worden beperkt. De professional kan gemotiveerd van deze termijn afwijken, indien sprake is van een object met een hoog risico op rattenactiviteit.</p>	<p>Bij de inzet van biociden moet de professional zich continu afvragen of de inzet van biociden noodzakelijk is. Indien dit niet het geval is, dan dient de inzet van biociden te worden beëindigd. Indien dit wel nodig is en de vooraf door de professional bepaalde termijn moet worden verlengd, dan is dit alleen mogelijk indien de professional dit kan beargumenteren.</p>
8.5.7	Verhoging frequentie inspectiebezoeken	<p>De frequentie van de inspecties als bedoeld in art. 8.2.1 wordt in onderling overleg tussen de professional en de opdrachtgever verhoogd.</p>	<p>Bij (het bepalen van de frequentie van) de inspectiebezoeken dient bijzondere aandacht uit te gaan naar het voorkomen van verspreiding van de biociden in het milieu en het verlagen van het risico van (door)vergiftiging van niet-doelwit soorten (door bijvoorbeeld frequent kadavers en keutels van ratten op te ruimen).</p>

8.5.8	Verwijderen van biociden	Onmiddellijk nadat de termijn als bedoeld in art. 8.5.6 is verstreken of wanneer de professional constateert dat de rattenpopulatie afwezig is, dienen alle hiertoe op de locatie van de opdrachtgever aanwezige biociden voor de beheersing van rattenpopulaties om gebouwen en voedselopslagplaatsen door de professional te worden verwijderd conform de daarvoor geldende wet- en regelgeving.	Het voorschrift voor het etiket is 'Uiterlijk 6 weken nadat de opname van lokaas gestopt is, de resten van het lokaas verzamelen'. De bestrijder is de deskundige en weet wanneer het lokaas het beste kan worden weggehaald.
8.5.9	Terugschakelen op niet-chemische bestrijding	Na het beëindigen van de chemische bestrijdingsmaatregelen ingevolge art. 8.5.8 beperkt de professional zich gedurende een termijn van tenminste 10 kalenderdagen tot het treffen van niet-chemische maatregelen als bedoeld in art. 6.6. Indien de termijn als bedoeld in art. 8.5.6 is verstreken dan kan de professional opnieuw chemische bestrijdingsmaatregelen treffen, mits sprake is van de omstandigheden als bedoeld in art. 8.5.3 of 8.5.4 en wordt voldaan aan de overige bepalingen uit paragraaf 8.5.	
8.5.10	Registratie	<p>De professional beschrijft en motiveert de getroffen maatregelen als bedoeld in art. 8.5.1 en legt dit schriftelijk vast in het inspectierapport als bedoeld in art. 8.2.5. Hiernaast worden tenminste de navolgende gegevens schriftelijk in het inspectierapport geregistreerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) De naam en het toelatingsnummer van het toegepaste biocide; b) De (vindplaats van de) etikettering en het veiligheidsinformatieblad van het toegepaste biocide; c) Het volume van het middel dat is ingezet; d) De geconstateerde opname van het biocide ten opzichte van de voorgaande inspectie. 	

9			
9.1	Evaluatie plan van aanpak	De uitvoering van het plan van aanpak als bedoeld in art. 7.1 wordt regelmatig door de professional in het dossier geëvalueerd, doch tenminste eenmaal per jaar.	Door uitvoering van de evaluatie wordt de professional ertoe gedwongen het plan van aanpak en de strategie te blijven verbeteren. Hierin dient te worden beargumenteerd of op basis van (gewijzigde) geconstateerde risico's de strategie moet worden aangepast. Voor het professioneel plaagdierbedrijf is het van belang dat het plan van aanpak ook kan worden begrepen door de opdrachtgever. In het geval van de agrariër gaat het er meer om dat de evaluatie schriftelijk en controleerbaar wordt vastgelegd.
9.2	Alle onderdelen	De professional beoordeelt in de evaluatie het effect van de gekozen strategie als bedoeld in art. 6.1 en identificeert mogelijke verbeterpunten.	De professional moet zich continu afvragen of de gekozen strategie (nog) op zijn plaats is of dat moet worden teruggeschakeld op minder ingrijpende maatregelen (monitoring <-> habitat management <-> niet-chemische bestrijding <-> chemische bestrijding).
9.3	Beoordeling terrein overschrijdende overlast	In het kader van de evaluatie beoordeelt de professional of sprake is van terrein overschrijdende overlast en of een gezamenlijk aanpak met de bij de overlast betrokken partijen noodzakelijk is.	
9.4	Toelichting aan opdrachtgever	De professional stelt de opdrachtgever schriftelijk op de hoogte van de evaluatie en geeft op verzoek van de opdrachtgever hierop een toelichting. Hierbij gaat bijzondere aandacht uit naar de maatregelen die door de opdrachtgever zijn of hadden moeten worden getroffen en het hiermee behaalde resultaat. Dit artikel is niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van	

		plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf.	
9.5	Advies terrein overschrijdende overlast	Indien de professional constateert dat sprake is van een situatie als bedoeld in art. 9.3, dan adviseert de professional de opdrachtgever samen te werken met de bij de overlast betrokken partijen teneinde tot een gezamenlijke aanpak van de overlast te komen. Desgewenst assisteert de professional bij het aangaan en uitvoeren van deze samenwerking. Dit artikel is niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf.	Een dergelijk advies kan inhouden het bevoegd gezag te raadplegen om medewerking van de partijen af te dwingen.
9.6	Terrein overschrijdende overlast agrarische bedrijven	Indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door een agrariër op eigen bedrijf en de agrariër constateert dat sprake is van een situatie als bedoeld in art. 9.3, dan rust op de agrariër een inspanningsverplichting om gezamenlijk met de bij de overlast betrokken partijen tot een gezamenlijke aanpak van de overlast te komen. Desgewenst kan hierbij de hulp worden ingeroepen van een professioneel plaagdierbedrijf.	Deze inspanning kan onder omstandigheden vergen dat het bevoegd gezag wordt geraadpleegd om medewerking van de partijen af te dwingen.
9.7	Voorstel tot wijziging plan van aanpak	Indien aanpassing van het plan van aanpak door de professional noodzakelijk wordt geacht, dan doet de professional op grond van de evaluatie als bedoeld in art. 9.1 een voorstel tot wijziging van het plan van aanpak. In het voorstel tot wijziging betreft de professional een advies over de maatregelen die door de opdrachtgever moeten worden getroffen en – indien nodig – het treffen van terrein overschrijdende maatregelen.	

9.8	Akkoordverklaring opdrachtgever	De opdrachtgever dient schriftelijk akkoord te gaan met het voorstel tot wijziging van het plan van aanpak als bedoeld in art 9.7. Dit artikel is niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf.	
9.9	Aanpassing plan van aanpak	Nadat de schriftelijke akkoordverklaring als bedoeld in art. 9.8 door de opdrachtgever is afgegeven past de professional het plan van aanpak aan en voert hij het plan van aanpak opnieuw uit met inachtneming van alle bepalingen uit dit certificatieschema. Dit artikel is niet van toepassing indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door de agrariër op eigen bedrijf.	
9.10	Aanpassing plan van aanpak door agrariër	Indien de werkzaamheden op het gebied van plaagdierbeheersing worden verricht door een agrariër op eigen bedrijf wijzigt de agrariër op basis van de evaluatie als bedoeld in art. 10.1 het plan van aanpak en voert de agrariër het plan van aanpak opnieuw uit met inachtneming van alle bepalingen uit dit protocol.	
9.11	Registratie	De evaluatie en de eventuele aanpassingen aan het plan van aanpak en de eventuele akkoordverklaring als bedoeld in art. 9.8 worden door de professional vastgelegd in het dossier.	